

Előzetes jelentés Kőérberek-Tóváros Lakópark lelőhelyen, 2005. évben elvégzett régészeti feltárásokról

(Budapest, XI. ker., Kőérberek-Tóváros
Lakópark)

A 2005. év folyamán folytattuk az előző két évben megkezdett munkálatokat (HORVÁTH et al. 2005; TEREI 2005; TEREI et al. 2005) A feltárások a lakópark 4-5-6-7. lakótömbjeiben, az északi autóbusz út déli oldalán, a 4-5-ös tömbök teljes alapterületén, a 6-7-es tömbök esetében, átlagosan 20 méter szélességben, a tömbök északi felén folytatódott. Emellett elvégeztük, a tömböket elválasztó, észak-dél irányú utak (2-3-4) feltárását is. A 4-5-ös tömbök, valamint a köztér utak feltárását teljes egészében befejeztük, a területet a beruházónak átadtuk. A 6-7-8-as tömbök déli felén jelenleg földdeponó van. Feltárásukra 2006-ban vagy 2007-ben kerülhet sor.

A feltárás során 227 darab ős- és népvándorlás kori beszámozott régészeti objektum került elő. Az ideai ásatás során, a leletek kor szerinti megoszlása jelentősen eltért a korábbi években tapasztaltaktól. Réz- és középkori leletek ezen a területen már nem fordultak elő, a neolitikum objektumait (nagy méretű gödörrendszer és kemence) pedig már csak a 4-es tömb északkeleti sarkában sikerült feltárnunk. (1. kép) Ezzel meghatározható volt a lelőhely újkőkori megtelepedésének nyugati határa.

Ezzel szemben továbbra is jelentős mennyiségben jelentek meg a kora

Preliminary report on the archaeological excavations at the Kőérberek-Tóváros Residential District site in 2005

(Budapest, XI, Kőérberek-Tóváros
Residential District)

In 2005, we continued the excavation on-going in the previous two years. (HORVÁTH et al. 2005; TEREI 2005; TEREI et al. 2005) The excavation was continued in residential blocks 4-5-6-7, on the southern side of the northern bus road, over the complete surfaces of blocks 4-5 and on the northern side of blocks 6-7 with an average width of 20 m. In addition, the north-south oriented roads (2-3-4) that separated the blocks were brought to light. The excavation of blocks 4-5 and the roads between the blocks was completed and the territory was turned over to the investor. An earth depot occupies the southern part of blocks 6-7-8. This area will be unearthed in 2006 or 2007.

During the course of excavation, 227 features from prehistoric times and the Migration Period were uncovered and marked with numbers. The distribution of the finds by periods was significantly different this year from previous experiences. No finds from the Copper Age or the Middle Ages occurred on this territory and only the northeast corner of block 4 contained Neolithic features (a large pit complex and an oven). (Fig. 1) These features mark the western edge of the Neolithic settlement.

Early Bronze Age pits, at the same time, appeared in considerable numbers and most of them contained a rich find

bronzkori gödrök, amelyek többségükben gazdag leletanyagot tartalmaztak. Kora bronzkori házat továbbra sem találtunk, az objektumok többsége a már korábban is észlelt „kúpos” betöltésű áldozati gödör volt. (2. kép) Betöltésükből nagy mennyiségű állatesont és kerámia töredék került elő. A terület középső részéhez hasonlóan, a 2005-ben feltárt tömbökben is az északi 30-40 méteres sávban találtunk kora vaskori leleteket. Négyszögletes alaprajzú, félig földbe mélyített házak, (3. kép) nagyméretű gödör rendszerek (4. kép) és kisebb önálló gödrök jellemezték ezt a

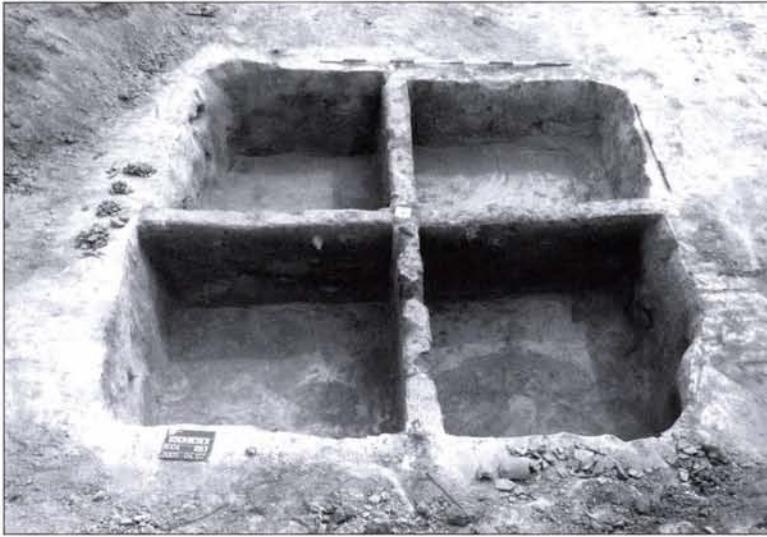
material. No early Bronze Age house was found, the majority of the features were sacrificial pits with “conical” fill, similar to the ones observed earlier. (Fig. 2) The fills contained a large number of animal bones and ceramic shards. Similarly to the central part of the territory, Early Iron Age finds were discovered in a northern 30-40 m wide zone over the uncovered blocks in 2005 as well. Rectangular semi-subterranean houses, (Fig. 3) large pit complexes (Fig. 4) and smaller individual pits characterised this period. The quantity of the heavily burnt daub frag-

1. kép: Neolitikus kemence metszete és sütőfelülete bontás közben
Fig. 1: Cross-section and baking space from a Neolithic oven during cleaning

2. kép: Kora bronzkori áldozati gödör
Fig. 2: Early Bronze Age sacrificial pit

3. kép: Vaskori ház
bontás közben
Fig. 3: Iron Age
house during
excavation

korszakot. Valamennyi objektumtípus esetében feltűnő volt a betöltésükből előkerült, erősen átégett faltapasztás-töredékek mennyisége.

Az előző években az 5-ös tömbben előkerült nagyméretű észak–déli, irányú népvándorlás kori árokrendszer további szakaszait sikerült feltárnunk, amely ezúttal kelet–nyugati irányban folytatódott a terület északi részén, az 5-6-os tömbökben. Több helyen megfigyelhető volt, hogy az árokrendszer, eredeti funkciójának elvesztése után, esetleg agyagkitermelő helyként szolgálhatott, amelyre az árokba beásott, számos, egyébiránt korban azonos leleteket tartalmazó gödör előkerülése is utal.

A korszak félig földbe mélyített épületeit az 5-ös tömb déli és a 7-es tömb északi sávjában, hat-hét házas csoportokban, (5. kép) egymástól viszonylag nagy távolságban találtuk meg. Az előbb vázolt kép a 6-7-es lakótömb déli részének feltárása után esetleg megváltozhat. A korszak talán legérdekesebb leleteit az 5-ös tömb délkeleti felében előkerült, feltehetőleg

ments found in the fills was conspicuous in all feature types.

We unearthed further stretches of the large north–south running ditch system from the Migration Period found in block 5 in previous years. This year the ditch system continued in an east–west direction in blocks 5-6 in the northern part of the territory. We could observe in several places that after the ditch system lost its original function it may have been exploited as a clay extraction pit. This seems to be supported by the occurrence of many other pits dug into the ditch containing contemporary finds.

The semi-subterranean houses of the period were found in groups of six to seven houses, (Fig. 5) situated relatively far from each other in the southern zone of block 5 and in the northern zone of block 7. The above picture may be modified after excavation of the southern part of residential blocks 6-7. Perhaps the most interesting finds from the period were an iron smelting furnace found in the southeast half of block five (Fig. 6) and a house in block 7 with a repeatedly renewed floor. (Fig. 7)

vasolvasztó kemence, (6. kép) és a 7-es tömb egyik, többszörösen megújított padlójú háza jelentette. (7. kép)

A terület nyugati szélén, az idei feltárási területet lezáró 2. számú út feltárasakor egy kelta és egy kora Árpád-kori félig földbe mélyített ház is előkerült. (8. kép) A korábbi leletek alapján, a 8-as tömb feltárasa során további leletekre lehet számítani.

Az Árpád-kori Kána falu 2003-ban elkezdett, majd a következő évben tovább folytatott feltárasa 2005-ben a terület déli, patakhöz közeli részén található 400 középkori objektum feltárasával zárult le.

A 32 földbe mélyített ház az eddig megismert két csoportba osztható, egy részük észak–déli tájolású, ahol az északi és a déli rövidebb oldalakon találtuk meg az oszlopok helyeit, és általában a délnyugati sarokban volt a kemence, másik részük kelet–nyugati tájolású, ahol az északkeleti sarokba építették a tüzelőhelyet. Gyakori a kemencénél a 2-3 megújítás is, szájuknál és oldaluknál többször a templomból származó kváderköveket bontottunk ki. A házakban több esetben találtunk a

A semi-subterranean house from the Early Árpád Period and another one from the Celtic period were found on the western edge of the territory during excavation of road no. 2, which ended the excavation territory this year. (Fig. 8) Judging from earlier finds, further finds can be expected from the excavation of block 8.

The excavation of the Árpád Period Kána village which began in 2003 and continued in the successive seasons, was completed in 2005 with 400 new medieval features being recovered on the southern part of the territory close to the stream.

The 32 semi-subterranean houses can be grouped into the two already recognized groups. Some of them were north–south oriented, where the postholes were found on the northern and the southern shorter sides and the oven usually occupied the southwest corner. The other house type had an east–west orientation where the oven was built in the northeast corner. The ovens were often renewed 2-3 times, and ashlar coming from the church were sometimes found by the ovens' mouths

4. kép: Vaskori gödöregyüttes
Fig. 4: Iron Age pit complex

5. kép:
Népvándorlás
kori házcsoport
Fig. 5: House
group from
the Migration
period

6. kép:
Népvándorlás
kori vasolvasztó
kemence
Fig. 6: Iron
smelting
furnace from
the Migration
Period

kemencével szemközt, hosszabb oldalnál két cölöplyukat, melyet a bejáráshoz köthetünk. Gyakoriak a házakban kisebb-nagyobb beásások. Ezek egyrészt ülő-, vagy munkagödörök, másrészt élelmiszer tárolására szolgáló gödrök voltak. Több esetben a felhagyott házak oldalába kemencéket vájtak bele. Ezek a kemencék általában észak–déli tájolásúak voltak, szájukat kövekkel erősítették meg, platníja gyakran többszörösen megújított volt. A jobb hővisszaadás érdekében köveket, kavicsokat, kerámiatöredékeket tapasztottak le. Egy

and in their walls. In a few houses, two postholes at were found in the long walls facing the oven. These may be associated with the entrance. Pits of various sizes often appeared in the houses, representing sitting, working and food storage pits. In a number of cases, ovens were cut into the walls of abandoned houses. These ovens usually had a north–south orientation with the mouth reinforced with stones and the baking surface was often repeatedly renewed. To increase heat transmission, stones, pebbles and shards were

alkalommal megfigyeltük, hogy nemcsak a kemence platnirészét, hanem az oldalát is megújították. A nagyszámú gödör legtöbb esetben kör alaprajzú, és méhkas alakú volt.

A 2005-ös évben feltárt területen nagyszámú árok, árokszakasz jelentkezett. Ennek az objektumfajtának a jelenléte azzal magyarázható, hogy a talajerózió miatt a patakhoz közeli, alacsonyabb területen vastagabb humuszréteg maradt meg, így a korábbi mezőgazdasági tevékenységek ezeket az objektumokat kevésbé károsították. Különlegesnek mondható a 3806. számú árok mind méreteiben, hiszen az átlagos 20 centiméter mélységhez képest helyenként a 60-70 centimétert is elérte, mind összetett szerkezetében, mert egyes részlein 3-4 párhuzamosan futó, néhol egymásba ázott árokszakasz is megfigyelhető volt.

Az előkerült leletek legnagyobb részét a korábbi évekből ismert, 12-13. századi kerámiatöredékek teszik ki. Kiemelendő a két fejjel lefelé babonás célból elásott ép kerámia. Gödörből került elő több kövel

daubed into the baking surface. In a single case we observed that not only the baking surface but also the wall of the oven had been renewed. The many pits were mostly round and beehive-shaped.

A large number of ditches and stretches of ditches were found on the territory unearthed in 2005. The appearance of this feature type can be explained by the fact that a thicker humus layer remained on the lower territory close to the stream related to erosion, so that agricultural activity caused less damage in these features. Ditch no. 3806 is special because of its measurements (it extended down to 60-70 cm as compared to an average depth of 20 cm) and structure as well, since 3-4 ditch segments, sometimes dug into each other, ran parallel in certain sections.

The majority of the uncovered finds were shards from the 12th-13th century similarly to former years. Two intact vessels buried upside as part of a magical rite should be mentioned here. The pits contained various stones including a col-

7. kép: Népvándorlás kori többször megújított padlójú ház bontás közben

Fig. 7: House with a repeatedly renewed floor from the Migration Period during excavation

8. kép: Árpád-kori ház maradványa
Fig. 8: Remains of a house from the Árpád Period

együtt a templom ikerablakához kapcsolható oszlopalapzat, III. Béla bizánci mintára vert nagyméretű bronzpénze, valamint egy aranyozott bronz ládikaveret is.

*Horváth László András
– Horváth M. Attila – Terei György*

umn basement from a twin window of the church as well as a large bronze coin minted by Béla III after Byzantine examples and a gilded bronze casket mount.

*László András Horváth –
Attila Horváth M. – György Terei*

Irodalom/References:

HORVÁTH et al. 2005 – Horváth, L. A. – Korom, A. – Terei, Gy. – Szilas, G. – Reményi, L.: Előzetes jelentés az épülő Kőérberek, Tóváros-Lakópark területén folyó régészeti feltárásokról (Preliminary report on the archaeological excavation conducted parallel to the construction on the territory of the Kőérberek, Tóváros-Lakópark Residential District.) In: Aquincum. A BTM Aquincumi Múzeumának ásatásai és leletmentései 2004-ben. Aqfűz 12 (2005) 137–167.
TEREI 2005 – Terei, Gy.: Előzetes jelentés a Kőérberek-Tóváros, lakópark

területén folyó Árpád-kori falu feltárásáról. (Preliminary report on the excavation of a village form the Árpáadian Period on the territory of the Kőérberek – Tóváros residential district.) In: Régészeti Kutatások Magyarországon 2004 (Archaeological Investigations in Hungary 2004) Budapest 2005, 37–49.

TEREI et al. 2005 – Terei, Gy. – Horváth, L. A. – Korom, A. – Szilas, G.: Budapest, XI. Kőérberek, Tóváros-lakópark. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2004 (Archaeological Investigations in Hungary 2004) Budapest 2005, 196–197.